

Prinsipp- og handlingsprogram 2023–2026

NFF I SAMFUNNET
NFF FOR MEDLEMMENE

ERKJENNELSE
ANERKJENNELSE
VERDSETTELSE

INNHold

I INNLEDNING

1. Forord	4
2. Introduksjon	4
3. Verdigrunnlag	5
4. Ambisjon	5
5. Hovedsaker	5

A: NFF I SAMFUNNET

Våre prinsipper

II SAMFUNNSROLLEN

6. Samfunnsutviklingen	8
7. Samfunnsaktøren	9

III KRIMINALOMSORGEN

8. Status 2022	12
9. Kriminalpolitiske prioriteringer	14
10. Kriminalomsorgens ressurser	15
11. Kriminalomsorgens organisering	16
12. Kriminalomsorgens infrastruktur	17

B: NFF FOR MEDLEMMENE

Våre prioriteringer

IV ORGANISASJONEN

13. Forbundet	19
14. Medlemmene	20

V FAGLIGPOLITIKKEN

15. Anerkjennelse	21
16. Verdsettelse	23
17. Arbeidsforhold	25
18. Medbestemmelse	27
19. Tillitsreformen	27

Dette er prinsipp- og handlingsprogrammet ble vedtatt av landsmøtet til Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund, 19. november 2022. Programmet er landsmøtets marsjordre til forbundsstyret, og gjennomføringen følges opp av sentralstyret.

Dokumentet er todelt: **Del A** er *prinsippdelen*, som redegjør for forbundets policy; dets prinsipielle standpunkt. **Del B** er *handlingsdelen*, som klargjør hvilke krav forbundet stiller og hvilke hovedtiltak det selv skal iverksette i løpet av landsmøteperioden.

Prinsipp- og handlingsprogrammet settes ut i livet gjennom et eget, mer detaljert og tiltaksspesifikt *arbeidsprogram* som revideres av sentralstyret på årlig basis.

FORBUNDET

NFF er den ledende fagorganisasjonen innen kriminalomsorgen. Med sin faglige tyngde er forbundet den fremste forsvarer av de ansattes rettigheter. NFF er samtidig en viktig samfunnsaktør, en premissleverandør og pådriver for en bedre kriminalomsorg, en sikrere arbeidsplass og et tryggere samfunn.

Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund (NFF) er det største fagforbundet for tilsatte i norsk kriminalomsorg. Vi har historie og erfaring, vi har tyngde og gjennomslagskraft. Vi står opp for våre medlemmer: For økt anerkjennelse og verdsettelse.

NFF er partipolitisk uavhengig, og setter alltid medlemmenes interesser fremst. De fronter vi overfor arbeidsgiver, Kriminalomsorgsdirektoratet, overfor regjering og storting, og alle partier. Vi er tilsluttet LO og LO Stat, med den styrken det gir: I kriminalpolitikk og tarifforhandlinger.

NFF er til for alle ansatte i hele etaten. Vi arbeider for å gjøre kriminalomsorgen til en bedre arbeidsplass for samtlige ansatte, med bedre soningstilbud for alle domfelte – og til en sterk samfunnsaktør. Derfor legger vi særlig vekt på tre grunnforutsetninger:

Erkjennelse

Myndighetene må erkjenne at det er betydelige utfordringer i norsk kriminalomsorg. Disse bunner ikke minst i uakseptabelt stramme ressursrammer, inklusive for få ansatte. Det fører bl.a. til uforsvarlige soningsforhold og utilstrekkelig oppfølging av soningsdømte. Det må også erkjennes at Norge dermed bryter egne og internasjonale lover.

Anerkjennelse

Myndighetene må anerkjenne samfunnsverdien de ansatte i kriminalomsorgen skaper. Den dannes av dyktige og dedikerte medarbeidere i alle deler av norsk kriminalomsorg. Det er på høy tid å anerkjenne kriminalomsorg som et fag, med mange funksjoner. For å gjenreise en kriminalomsorg med forsterket kvalitet må kompetansen anerkjennes.

Verdsettelse

Myndighetene må verdsette samfunnsinnsatsen til de ansatte i kriminalomsorgen. Den skjer døgnet rundt, året rundt, i fengsler og friomsorg, og under til dels svært krevende forhold, med store sikkerhetsutfordringer. Det må erkjennes at dette handler om en tøff førstelinjetjeneste der avlønningen fortsatt ikke samsvarer med innsats og risiko.

I. INNLEDNING

Prinsipp- og handlingsprogrammet fastsetter prinsipper og hovedprioriteringer for landsmøteperioden. Det er forbundets fremste styringsdokument, og forplikter alle tillitsvalgte. Handlingsprogrammet er grunnlaget for årlige handlingsplaner.

NFF skal i programperioden 2022–2026 arbeide for å:

- gjenreise og styrke norsk kriminalomsorg, med en strafferettspleie forankret i vår politiske og humanistiske tradisjon, og som oppfyller kravene i lov-, regel- og avtaleverk
- sikre anerkjennelse av kriminalomsorg som fag, og en verdsettelse av de ansatte særlig i sektorens utfordrende førstelinje som samsvarer med innsats og belastning
- styrke forbundet som arbeidstakernes tyngste og toneangivende premissleverandør i norsk kriminalomsorg, med solid politisk og faglig støtte fra LO og LO Stat

1. Forord

NFF arbeider alltid for å ivareta medlemmenes interesser og forsvare deres rettigheter. Forbundet må hele tiden jobbe opp mot Kriminalomsorgsdirektoratet som arbeidsgiver og politiske myndigheter – storting og regjering – som rammesetter.

NFF er først og fremst et fagforbund, men vi er samtidig en viktig samfunnsaktør. Forbundet er en sterkt faglig premissleverandør i utviklingen av norsk kriminalomsorg. Medlemmenes nærkontakt med kriminalomsorgens virkelighet gir oss et solid grunnlag for meninger med tyngde, og vi evner å ivareta både medlemmenes og samfunnets interesser.

NFF har styrke som det største forbund i sektoren, og vi har troverdighet som faglig premissgiver. Det gir oss tillit som ansvarlig samfunnsaktør. En solid organisasjon som har et mandat fra det store flertall av de ansatte i kriminalomsorgen er avgjørende for å kunne ta kampen for de ansattes rettigheter.

NFF er tilsluttet landets desidert største hovedsammenslutning, Landsorganisasjonen i Norge, og er medlem av LO Stat. Dette gir organisatorisk og politisk styrke, med en støtte som er av stor verdi for forbundet og medlemmene.

2. Introduksjon

Med dette handlingsprogrammet for 2022–2026 fortsetter innsatsen fra foregående landsmøteperiode etter samme hovedinnretting. Flere enkeltsaker er videreført fra forrige program, mens noe av innsatsen spisses, særlig som følge av samfunnets utvikling og politikkenes dreining.

Foregående programperiode, 2018–2022, sammenfalt i hovedsak med én regjering. Denne perioden, 2022–2026 startet med en annen. Prinsippene våre er de samme, uavhengig av hvilke partier som danner regjering. Hovedsakene vil derimot kunne variere, avhengig av politikken til den sittende regjering.

Fra 2013 så vi en endring i politisk praksis: En *budsjettpolitikk* med pålagt avbyråkratisering og effektivisering førte til uforsvarlig lave driftsbudsjetter som umuliggjorde en forsvarlig bemanning. Dette var en politikk for å redusere soningskøer, som inkluderte soningseksport. Sammen med budsjettkutt førte denne politikken til en nedprioritering av rehabilitering, og dermed en faglig uforsvarlig oppdragsgjennomføring.

NFF lykkes, etter målbevisst politisk innsats, å stanse omorganiseringen og sentraliseringen av kriminalomsorgen, som ble forsøkt gjennomført mot de ansattes anbefalinger og vilje. Vår forhåpning til ny regjering fra 2021 er både at en slik påtvunget omstrukturering ikke forsøkes en gang til, og at de ansatte blir hørt ved framtidige endringer. Ett skritt i riktig retning er regjeringens programforpliktelse om å innføre en tillitsreform i offentlig sektor – og signalisert vilje til å gjenreise kriminalomsorgen.

Forbundets klare forventning til storting og regjering er en utvidelse av ressursrammene, både til drift og investeringer. Det er en ufravikelig forutsetning for å gjenopprette en kriminalomsorg med den kapasitet, kompetanse og kvalitet – med den faglige bemanning – som en ansvarlig soningsgjennomføring krever. *Erkjennelse* av samfunnets og kriminalomsorgens utfordringer, *anerkjennelse* av omsorgsfaglig kompetanse og *verdsetting* av de ansattes innsats er et helt nødvendig grunnlag for å styrke kriminalomsorgen. NFF skal bidra til å skape forståelse for utfordringer og peke på løsninger.

3. Verdigrunnlag

NFF legger et verdisett til grunn for sitt arbeid. Det består særlig av et menneskesyn der likeverd mellom mennesker og respekt for hverandre er grunnleggende og ufravikelig. NFF skal hele tida arbeide for likestilling, og for forståelse for den enkeltes identitet. Forbundet har derfor nulltoleranse for all slags diskriminering, trakassering og mobbing.

NFF skal verne om medlemmenes arbeidsmiljømessige, sosiale og økonomiske interesser og rettigheter – i kriminalomsorgen og samfunnet. Respekt for hverandre i egen organisasjon hører til dette verdibildet. Forbundet vil bidra til dette innad i fagbevegelsen og utad i samfunnet, tuftet på fagbevegelsens idégrunnlag – for fellesskap og rettferdighet.

NFF har et verdiforankret forhold også til kriminalomsorg og straffedømte. Til dette hører respekt for alle medmennesker, og forsvar av deres menneskeverd og rettigheter.

4. Ambisjon

NFF setter som overordnet ambisjon for programperioden at *norsk kriminalomsorg skal gjenreises og styrkes*: Den må, etter flere års svekkelse, forsterkes og forbedres – politisk og faglig – til gagn for ansatte og innsatte, og for hele det norske samfunnet.

5. Hovedsaker

NFFs landsmøte har med dette programmet fastslått hovedretningen for innsatsen i perioden, med prinsipper og prioriteringer, forventninger og krav. Sammenfattet vil NFF særlig arbeide med ambisjonen om å gjenreise og styrke en faglig forsvarlig

kriminalomsorg og å ivareta medlemmenes interesser. Det gjøres ved en prioritert forbundsinnsetts innenfor rammen av tre satsingsområder – tre kriminalpolitiske samfunnsloft – som skissert på neste side.

TRE PRIORITERTE INNSATSOMRÅDER I PROGRAMPERIODEN 2022–2026 – for å gjenreise og styrke norsk kriminalomsorg

Erkjennelse

Rettighetsløft

NFF mener det er helt nødvendig å knesette rettighetsprinsippet.

LOVLIGHET: Norge må etterleve nasjonale lover og internasjonale avtaler. Innsattes lovfestede rett til ansvarlig helsefaglig oppfølging, og stanset fengsling av barn.

KVINNER: Kriminalomsorgen må gi likeverdige tilbud for kvinnelige og mannlige straffedømte. I praksis betyr det bedre soningstilbud for kvinner. Særlig viktig er det at nærhetsprinsippet etterleves.

NFF vil arbeide for å løfte kriminalomsorgen på den politiske agenda.

POLITIKK: NFF vil øke oppmerksomheten om kriminalomsorg i nasjonal politikk og det offentlige rom. Det må skapes interesse og forståelse for utfordringene norsk kriminalomsorg, og samfunnet, står overfor.

FAG: NFF vil fremme en sømløs kriminalomsorg med fortsatt vekt på friomsorg og fornuftig bruk av alternative straffemetoder. Det er vesentlig å fokusere på fag, styrket programvirksomhet, rehabilitering og forvaltnings samarbeidet.

Anerkjennelse

Medarbeiderløft

NFF mener det er helt nødvendig å løfte medarbeiderne.

ARBEIDSVILKÅR: Lønns- og arbeidsvilkårene for ansatte i kriminalomsorgen må bedres. Kompensasjonen må speile krav og belastninger i krevende funksjoner, samt nødvendig, løpende faglig utvikling, med rom for etter- og videreutdanning i hele karriereløpet.

SIKKERHET: Ansatte i kriminalomsorgen må få bedre personlig sikkerhet i arbeidet. Ressurser må tilføres for å gjøre det mulig å løse oppdraget uten unødig risiko, og tiltak settes inn for å redusere et uansvarlig høyt trusselbilde og uakseptabelt omfang av vold.

NFF vil forsvare medlemmenes interesser – og styrke kriminalomsorgen.

LØNN: NFF vil fortsette å kjempe for å heve lønnsnivået til de lavtlønte i norsk kriminalomsorg. Avlønningen står ikke i stil med kravene til faget og risikoen ved yrkesutøvelsen. Ansatte må sikres ei lønn å leve av.

TILLITSREFORM: NFF vil holde fast på kravet om medbestemmelse, og arbeide for en tillitsreform i offentlig sektor – og innen egen etat. Tillit til ansatte frigjør tid; tid som trengs for å løse oppdraget: Tillit mellom ansatt og innsatt er helt avgjørende for rehabilitering av straffedømte.

Verdsettelse

Ressursløft

NFF mener det er helt nødvendig å styrke ressursrammene.

RESSURSER: Kriminalomsorgen må tilføres tilstrekkelige ressurser for å løse sitt oppdrag i tråd med Stortingets krav og samfunnets forventning, domfeltes rettigheter og medlemmenes interesser.

BEMANNING: En faglig forsvarlig kriminalomsorg forutsetter styrket bemanning for en sømløs soningsgjennomføring, og en oppgradert infrastruktur i én etat med desentralisert soning og oppfølging.

NFF vil styrke organisasjonen og påvirke politiske og faglig myndigheter.

ORGANISASJON: NFF som sterk arbeidstakerorganisasjon garanterer at medlemmenes interesser og rettigheter blir ivaretatt. Forbundet må kontinuerlig utvikles og styrkes for å løse oppdraget for medlemmene.

PÅVIRKNING: NFF er en kriminalpolitisk aktør som må forbli en tydelig faglig premissleverandør og politisk påvirker. Et sterkt forbund skal legge press på myndighetene for et ressursløft, for en kraftfull gjenreising og styrking av kriminalomsorgen.

A: NFF I SAMFUNNET

Våre prinsipper

[Målbilde]:

Kriminalomsorgen i 2026

Norsk kriminalomsorg har ressursrammer som muliggjør en bemanning for faglig forsvarlig soningsgjennomføring og oppfølging av straffedømte. Det er forståelse for betydningen av en styrket kriminalomsorg, og det er forpliktende politisk vilje til et fortsatt kraftfullt løft – for en modernisert og desentralisert infrastruktur. Kriminalomsorg er anerkjent som et fag, og innsatsen til kompetente medarbeidere blir sett og verdsatt.

II. SAMFUNNSROLLEN

NFF er en viktig samfunnsaktør. Forbundet bidrar til en god kriminalomsorg, og dermed til samfunnets sikkerhet og innbyggernes trygghet. Vi har, og må ta, en tydelig samfunnsrolle. Derved kan vi på én og samme tid forsvare medlemmene, forsterke kriminalomsorgen og forbedre samfunnet.

NFF er prinsipielt av den oppfatning at

- kriminalomsorg er en samfunnskritisk funksjon som krever større politisk bevissthet om utfordringer i straffegjennomføringen, og en styrking etter flere års svekkelse
- tillit er en avgjørende verdi i vårt samfunn, og at en tillitsreform i en sterk offentlig sektor – med en forsterket norsk arbeidslivsmoell – vil styrke kriminalomsorgen
- troverdigheten til norsk kriminalomsorg svekkes når innsatte og domfeltes grunnleggende rettigheter brytes, og at dette undergraver tillitsforholdet i straffegjennomføringen

NFF skal i programperioden særlig arbeide for å

- sette kriminalomsorgen inn i en større samfunnsmessig sammenheng, for å vise den vidtrekkende verdien av å investere i en faglig forsvarlig straffegjennomføring
- påvirke politiske myndigheter for å sikre kriminalomsorgen de nødvendige rammer for å kunne løse samfunnsoppdraget på en faglig forsvarlig måte, og som tjener hele samfunnet – i tråd med gjeldende lover og internasjonale konvensjoner
- bidra til at kriminalomsorgen skal være innovativ og løsningsorientert, for å ivareta domfeltes menneskerettigheter i hele straffegjennomføringen

6. Samfunnsutviklingen

NFF er tydelige på at det er politikerne som har ansvaret for at kriminalomsorgen blir satt i stand til å gjennomføre samfunnsoppdraget

NFF er opptatt av en samfunnsutvikling som påvirker medlemmene både som ansatte i norsk kriminalomsorg og som innbyggere i Norge. Våre medlemmer blir direkte berørt av kriminalitetsutviklingen og kriminalpolitikken: Hvordan straff utmåles, hvilke domfelte som ilegges hvilken type soning, og hvordan denne skal og kan gjennomføres i praksis.

NFF er opptatt av den politiske utvikling generelt, og partienes justis- og kriminalpolitikk spesielt. Vi må forholde oss til en samlet straffegjennomføringskjede, med den til enhver tid pågående diskusjon om reformer i og utvikling av politiet og domstolene, i tillegg til egen sektor. Situasjonen i politi og domstoler har direkte følger for kriminalomsorgen.

NFF er opptatt av flere politikkområder som direkte eller indirekte berører medlemmenes yrkesutøvelse, ikke minst helse- og sosialpolitikken. De overordnede politiske rammene, på flere områder – der rusreformen er et aktuelt eksempel – har betydelig innvirkning også på kriminalomsorgen og de ansattes muligheter til å løse oppdraget de er gitt av samfunnet.

NFF er opptatt av hvordan kriminalomsorgen oppfattes og diskuteres i samfunnet, og hvordan omtalen og debatten påvirker rammevilkårene. Dette innvirker på medlemmenes arbeidsforhold, anerkjennelsen av faget og samfunnsinnsatsen, verdsettelsen av kompetanse og belastning, men til sjuende og sist også på soningsforhold og trygghet.

NFF er opptatt av utviklingen av offentlig sektor, og hvilke samfunnsoppgaver som skal være et offentlig ansvar, og hvilke som kan overlates til andre. Vi er krystallklare på at straffegjennomføring er et offentlig ansvar, der frivillige har en viktig rolle bl.a. for besøk og oppfølging etter soning, men aldri kan erstatte fagpersonell i statlige etater og funksjoner.

NFF er opptatt av det norske samfunnets tillitskapital, og at tilliten mellom innbyggere og myndigheter – og mellom folk – ikke svekkes. Utstrakt tillit er en ubetinget styrke ved vårt samfunn. Tillit er essensen i kriminalomsorg som fag, og vi er opptatt av å få på plass en tillitsreform i offentlig sektor, og at den norske arbeidslivsmodellen forsvares og forsterkes.

NFF er opptatt av kriminalomsorgens rolle i en tid med tiltagende usikkerhet på mange områder. En klok kriminalpolitikk med en faglig god soningsgjennomføring og oppfølging er med på å redusere utrygghet. Det forutsetter at Stortingets bevilgninger samsvarer med dets krav og samfunnets forventninger. Det motsatte kan føre til svekket tillit og trygghet.

NFF forventer at

- kriminalpolitikk og kriminalomsorg løftes opp på den politiske agenda, og at regjeringen legger fram en stortingsmelding om politikk og praksis i sektoren
- myndighetene ser på hele straffesakskjeden når politiske endringer tas, og at konsekvensene for kriminalomsorgen blir vurdert og hensyntatt
- kriminalomsorgen forblir et offentlig anliggende og ansvar, og en klargjøring av grensesnittet mot andre fagetater og frivillige aktører

7. Samfunnsaktøren

NFF har en viktig rolle som samfunnsaktør, og tar ansvar for å påvirke avgjørende ramme faktorer for våre medlemmer og alle ansatte, i hele kriminalomsorgen. Vi arbeider for ansattes interesser og rettigheter direkte opp mot fagetaten og myndighetene, og gjennom LO Stat; og for medlemmenes bredere interesser gjennom LO og det fagligpolitiske samarbeidet.

NFF skal som et kompetent og offensivt fagforbund være en faglig premissgiver og politisk pådriver for en styrket norsk kriminalomsorg. Med lang erfaring og dyp innsikt innenfra kriminalomsorgen har vi en viktig rolle i å målbære synspunktene til de ansatte i sektoren; de som er nærmest den utøvende virkeligheten og best kjenner hvor skoene trykker.

NFF vil arbeide for en kriminalomsorg som er best mulig organisert, og som skaper størst mulig samfunnsverdi gjennom faglig fornuftig bruk av fellesskapets ressurser. Investering i en kriminalomsorg med høy kvalitet, som er tilstrekkelig bemannet med rett kompetanse, og der ansattes samfunnsinnsats verdsettes med mer enn ord, er framtidsrettet politikk.

NFF vil søke støtte hos alle gode krefter som aktivt og forpliktende går inn for en gjenreisning og styrking av norsk kriminalomsorg. Vi vil synliggjøre betydningen av kriminalomsorg som fag og verdien av anerkjennelse og verdsettelse, og samle bredest mulig støtte for denne faglige politikken.

POLITISK PÅVIRKNING

Kriminalomsorgen er politisk styrt. NFF må derfor opptre som en politisk aktør for å kunne påvirke rammevilkårene til sektoren for å kunne ivareta interessene til medlemmene. Vi er partipolitisk uavhengig, og påvirker partier og prosesser for å få gjennomslag for våre saker og standpunkt der dette er mulig å oppnå. Målet er alltid å sikre et flertall i Stortinget.

NFF tar standpunkt, og skal fremme sine synspunkt. Politisk påvirkning er og må være en hovedoppgave for et fagforbund. Vi må utvikle egne løsningsskisser der det er nødvendig, og engasjere andre aktører i debatt for å belyse vesentlige problemstillinger og sikre et opplyst ordskippe. Vi kan og skal bidra med tung sakkunnskap og stor faglig troverdighet.

Fagbevegelsen er en politisk kraft med betydelig innflytelse over samfunnsutviklingen. NFF er det klart største forbund innen sin sektor, og har i tillegg valgt å søke styrke ved å stå tilsluttet LO, og innen det faglige fellesskapet LO Stat utgjør. Våre saker styrkes ved at vi påvirker LO gjennom et konstruktivt fagligpolitisk samarbeid, særlig innenfor justissektoren.

FAGLIG MEDVIRKNING

Arbeidslivet i Norge er tuftet på den norske modellen, og på lover og sentrale avtaleverk som sikrer arbeidstakeres rettigheter. Fagbevegelsen har sikret seg en plass ved bordet, og har rett til medbestemmelse og medvirkning. Arbeidsgiver forsøker tidvis å svekke ansattes innflytelse ved ikke alltid å følge avtaleverkets forutsetninger og intensjoner.

Forbundet organiserer arbeidstakere innen et fagfelt som i realiteten har én arbeidsgiver: Staten gjennom Kriminalomsorgsdirektoratet. Forholdet til KDI er derfor vesentlig for våre medlemmer. Samtidig er rollen og karakteren til etaten avgjørende, og vi vil arbeid for at KDI styrkes som fagetat, med klare politiske føringer og med en dimensjonering for å kunne løse pålagte oppgaver.

OFFENTLIG OPPTREDEN

Kriminalomsorg vies for lite politisk oppmerksomhet. NFF er det toneangivende forbund i sektoren, og skal reise debatt. NFF er og skal være den faglig-politiske premissleverandør når saker som gjelder våre medlemmer diskuteres og forhandles. Det fordrer at forbundet har en anerkjent og respektert posisjon *internt* i kriminalomsorgen og *eksternt* i samfunnet.

NFF skal alltid være synlig i samfunnet, gjennom aktiv offentlig opptreden, på flere arenaer. Som fagforbund vil vi alltid sette medlemmenes interesser fremst; som faglig premissgiver vil vi være en partner for myndighetene i en ansvarlig utvikling av norsk kriminalomsorg – og en motstander av tiltak som svekker den.

NFF forventer at

- politiske og faglige myndigheter anerkjenner verdien som ligger i forbundets posisjon og medlemmenes kompetanse, og trekker oss aktivt med i prosesser

III. KRIMINALOMSORGEN

NFF har verdifull kompetanse. Forbundets medlemmer utgjør førstelinja i norsk kriminalomsorg. De har førstehånds kunnskap om, innsikt i og forståelse for utfordringer og muligheter i sektoren. Dermed har NFF også klare oppfatninger om nødvendige politiske prioriteringer, og vil målbære disse med kraft.

NFF mener at

- norsk kriminalomsorg må gjenreises og styrkes, faglig, politisk og økonomisk, etter flere år med faktisk nedbygging og uforsvarlig svekket kvalitet i soningsgjennomføringen
- juridiske krav og politiske forutsetninger på flere områder blir brutt, inkl. behandling av psykisk syke, fengsling av ungdom og soningsforhold for kvinner
- straffnivået i saker med vold mot kriminalomsorgens ansatte sidestilles med andre offentlige ansatte.
- belegget i fengslene ikke skal overskride 90 %
- det ikke skal være innsatte med behandlingstrengende psykiske lidelser i fengslene.

NFF skal i programperioden særlig arbeide for å

- skape økt forståelse for betydningen av en god kriminalomsorg som svarer på alle rettighetskrav, og som bidrar til økt trygghet i samfunnet
- sikre ressursrammer som gjør det mulig å reetablere en god programvirksomhet og rehabilitering, i en sømløs og integrert kriminalomsorg
- få til en gjenoppbygging av kriminalomsorgen hvor styrket bemanning i fengslene og i friomsorgen er en prioritert oppgave

8. Status 2022

NFF er av den klare oppfatning at norsk kriminalomsorg har blitt bygd ned gjennom de to foregående landsmøteperioder. Dette viser seg særlig gjennom en altfor lav bemanning, som går ut over kvaliteten på soningstilbudet, og dermed på rehabiliteringen. Det gjør seg dertil utslag i for dårlige fysiske arbeids- og soningsforhold ved mange enheter.

NFF ser på situasjonen ved inngangen til landsmøteperioden 2022–2026 som relativt kritisk på flere områder: Kriminalomsorgen klarer ikke å levere på grunnleggende rettigheter de soningsdømte har som medborgere. Dette skyldes for lav bemanning og mangelfulle tilbud – noe som igjen er en konsekvens av for stramme ressursrammer.

NFF er også opptatt av at flere faglige og politiske prinsipper for norsk kriminalomsorg er forlatt i praksis, eller er blitt utfordret. Dette gjelder ikke minst like soningsforhold og tilbud for kvinnelige innsatte, noe som svikter. Nærhetsprinsippet utfordres særlig for kvinner, men også generelt ved forsøk på sentralisering av soningstilbud gjennom omorganisering.

Forskning og flere rapporter slår fast at kvinner blir diskriminert i norske fengsler i dag. De har ikke tilsvarende forhold som menn, verken når det gjelder fysiske fasiliteter eller innhold i soningen. Siden de er en minoritet i et fengsel med begge kjønn blir de daglig nedprioritert. Dette er både en systematisk og tilfeldig diskriminering som ikke kan fortsette.

Forbundet opplever en nedbygging av førstelinja og kraftige angrep på nattbemanningen. Å optimalisere bemanning er en av de mest effektive måtene å balansere budsjettet på. Reduseringen av nattbemanning er et typisk eksempel på dette. En tilsynelatende god løsning skaper problemer når budsjettreduksjon går på bekostning av de ansattes og innsattes sikkerhet. Det er flere eksempler hvor økonomi settes foran sikkerheten.

FAGLIG STATUS

Kriminalomsorg må anerkjennes som et fagfelt så vel som en samfunnsak. Det tilbys høyere akademisk utdanning innen sektoren, med mulighet for å ta en bachelorgrad ved Kriminalomsorgens høgskole og kompetansesenter (KRUS). NFF er opptatt av at både formal- og realkompetanse må anerkjennes og verdsettes, også ved tilsettinger.

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) er en selvstendig fagetat underlagt Justis- og beredskapsdepartementet (JD). Vi er opptatt av at det må være et tydelig skille i roller og ansvar mellom det politisk styrende nivå (JD) og det utøvende etatsnivå (KDI).

NFF er en pådriver for at kriminalomsorgen skal ivareta sitt samfunnsoppdrag på best mulig måte. Dette er både et faglig og politisk spørsmål. Oppdraget gis av politiske myndigheter, og det skal løses av fagetaten. Forbundet arbeider for en kriminalomsorg som leverer på oppdraget som er gitt i straffegjennomføringslovens formålsparagraf:

«Straffen skal gjennomføres på en måte som tar hensyn til formålet med straffen, som motvirker nye straffbare handlinger, som er betryggende for samfunnet og som innenfor disse rammene sikrer de innsatte tilfredsstillende forhold. Det skal gis tilbud om gjenopprettende prosess under straffegjennomføringen. Ved varetektsfengsling skal kriminalomsorgen legge forholdene til rette for å avhjelpe negative virkninger av isolasjon.»

Her ligger mange krevende, kriminalomsorgsfaglige oppgaver. Til disse hører særlig forebygging av ny kriminalitet som følge av tilbakefall, samt forebygging av radikaliseringsprosess. Det må skje med et faglig forankret og gjennomført soningsopplegg tilpasset den enkelte, i en sømløst integrert kriminalomsorg med komplementær fagkompetanse i alle regioner.

NFF konstaterer at seneste års kutt i driftsrammer bl.a. har medført nedbemanning og minimumsbemanning. Dette har resultert i mindre tilstedeværelse med innsatte og at det har svekket det faglige, rehabiliterende innholdet i straffegjennomføringen, og dermed: Svekkede mulighetene til å oppfylle kriminalomsorgens politiske og faglige intensjoner.

Det faglige arbeidet har ved mange enheter i perioder ligget nede, og har hatt mer preg av å være anstalter for oppbevaring mer enn arenaer for rehabilitering.

De siste årene er fengselsbyggene bygd etter M2015 modellen. Det har ikke vært noen evaluering av modellen.

POLITISK STATUS

Kriminalpolitikk er etter NFFs oppfatning et generelt sett forsømt politikkområde, og må løftes fram som det viktige samfunnsanliggende det er. Norsk kriminalomsorg – faglig og organisatorisk – må være forankret i en tydeligere politisk retning, understøttet av en klar politisk vilje. Forbundet etterlyser en grundig kriminalpolitisk gjennomgang og debatt.

NFF ser det som særdeles alvorlig at det ikke er tatt politisk ansvar for en kriminalomsorg som sikrer at norske lover og internasjonale konvensjoner etterleves. Det er politisk og faglig graverende at Norge, til tross for gjentatt kritikk, ikke evner å gi unge straffedømte og personer med alvorlige helseutfordringer de tilbud de gjennom lov har krav på.

Straffesakskjeden må ses som ett hele bestående av ulike etater og funksjoner. Til tross for at de er samlet under samme departement (JD), må NFF kritisk konstatere at det her ikke har vært ført en helhetlig politikk. De seneste år har det blitt gjennomført isolerte reformer innen politi og domstoler – og forsøk på omorganisering av kriminalomsorgen.

ØKONOMISK STATUS

Kriminalomsorgen opplevde over flere år kutt i driftsbudsjettene, og har derved fått redusert muligheten til å løse samfunnsoppdraget det er gitt av Stortinget. NFF har hele tiden markert motstand mot disse nedskjæringene. I 2021 ble denne negative utviklingen bremsset gjennom en påplussing av budsjettet, selv om ABE-praksisen ble videreført.

NFF har påpekt at det må skilles mellom investerings- og driftsbudsjett. Som følge av noen større utbygginger har det vært en samlet økning i budsjettene, mens de økonomiske rammene for driften er blitt strammere. Dette ble påpekt også av KDI. Forbundet har særlig advart mot svekket bemanning, som også er urovekkende i forhold til sikkerhet i fengslene.

FYSISK STATUS

Kriminalomsorgen disponerer en bygningsmasse av høyst variabel kvalitet. Dette medfører til dels svært ulike sonings- og tjenesteforhold, som ved enkelte enheter ikke holder akseptabelt nivå. Dette undergraver intensjonen ved straffegjennomføringen, og vanskeliggjør en faglig forsvarlig gjennomføring av soningsforløpet flere steder.

Det er et betydelig etterslep på bygningsmessig vedlikehold, med et anslått investeringsbehov på flere milliarder kroner. de nærmeste årene. Det er stort behov for å erstatte enkelte av eksisterende fengsler med nybygg. Statsbygg bør fortsatt ha det operative ansvaret for en hensiktsmessig, framtidig forvaltning av kriminalomsorgens omfattende og mangerte bygningsmasse.

Det er de siste årene satt opp nye fengselsbygg etter M2015 modellen. Før det besluttes å bruke M2015 ved kommende kapasitetsutvidelser må det foreligge en evaluering.

9. Kriminalpolitiske prioriteringer

NFF har gjennom mange år engasjert seg i utformingen av norsk kriminalpolitikk, med vekt på kriminalomsorgens innretning og organisering.

NFF er tilhenger av en kriminalomsorg der soning og oppfølging tilrettelegges for å nå samfunns målet om redusert tilbakefall til ny kriminalitet. Dette innebærer fortsatt økt bruk av elektronisk kontroll og samfunnsstraff.

NFF forventer at

- regjeringen framlegger en ny stortingsmelding som omfatter innhold i soningen, slik at kriminalomsorgens faglige forutsetninger tydeliggjøres
- regjeringen stopper ethvert forsøk på å outsource kriminalomsorgens oppgaver

10. Kriminalomsorgens ressurser

NFF er opptatt av at kriminalomsorgen må få de ressurser som trengs for å sikre at de politiske ambisjoner og faglige intensjoner etterleveres, som forutsetning for måloppnåelse. Forbundet ser her på helheten av nødvendige og tilgjengelige ressurser, som særlig består av de menneskelige, økonomiske og fysiske innsatsfaktorer.

Forbundet konstaterer at politiske ambisjoner ikke er blitt fulgt opp av politisk vilje til å sikre en ressursramme som gjør det mulig å innfri myndighetenes krav og samfunnets forventninger til en ansvarlig kriminalomsorg. Dette har ført til en for lav bemanning, som særlig har gått ut over kvaliteten på soningsgjennomføringen, men også arbeidsmiljøet.

MENNESKELIGE RESSURSER

NFF er tydelig på at kriminalomsorgens viktigste ressurs er og blir menneskene som bekler de mange funksjonene knyttet til soning og oppfølging, i alle deler av etaten. Det vil ikke være mulig å høyne kvaliteten på soningsgjennomføringen til et akseptabelt nivå, og sikre de straffedømte deres rettigheter, uten en gjennomgående styrking av bemanningen.

De menneskelige ressursene handler både om *kvantitet* og *kvalitet* sett opp mot *kompleksiteten* i oppdragene de ansatte er satt til å gjøre, og de *krav* oppgavene stiller. Dette handler også om den *kompensasjon* de ansatte mottar, også sett i forhold til den arbeidsbelastning og det arbeidsmiljø de lever med.

Kravene til kompetanse er ikke konstante, men fagkompetanse er et ufravikelig krav. Ut over grunnkompetansen, må utdanningen og etterutdanningen i kriminalomsorgen samsvare med de faktiske utfordringer i sektoren og utviklingen i samfunnet. Det må også utarbeides kompetanseplaner for sektoren, enhetene, funksjonene – og hver medarbeider. Ansatte må ha like muligheter til kompetanseheving uavhengig av region og arbeidssted.

ØKONOMISKE RESSURSER

Det er nødvendig med en målrettet styrking av kriminalomsorgens driftsbudsjett. Gjennom de to foregående landsmøteperiodene var det en negativ utvikling, der sektorens driftsbudsjetter ikke sto i forhold til overordnet oppdrag og detaljerte målsettinger. Forbundet ser det som nødvendig å få fram konsekvensene av iverksatte og igangsatte tiltak, og som vil få konsekvenser for trykgheten til ansatte og innsatte.

Gjenreising og styrking av kriminalomsorgen de kommende år, med en faglig forsvarlig bemanning og en soningsgjennomføring som samsvarer med politiske føringer, forutsetter en vesentlig opptrapping av investeringene i sektoren. NFF ser det som helt nødvendig med en tydelig, forpliktende økonomisk opptrappingsplan, forankret i politiske mål og faglige krav.

NFF forventer at

- bemannings- og ressurstilgangen må stå i forhold til de oppgavene kriminalomsorgen er satt til å løse, med tilførsel av økte driftsmidler og styrking av bemanningen
- økte ressursrammer kommer, for å muliggjøre en revitalisering av programvirksomheten, og at samarbeid mellom skole og verkdrift fortsatt utvikles og prioriteres
- det iverksettes en planmessig opptrapping av investeringer i fysisk og teknisk infrastruktur
- friomsorgen tilføres tilstrekkelig midler for å kunne utføre sitt samfunnsoppdrag.

11. Kriminalomsorgens organisering

NFF er opptatt av at kriminalomsorgen er hensiktsmessig organisert – ut fra tre kriterier: Organiseringen skal svare på de politiske mål og faglige forutsetninger; den skal ivareta interessene til ansatte og domfelte, og sikre at deres rettigheter ivaretas; og ved endringer skal de ansatte, gjennom deres organisasjoner, involveres gjennom hele prosessen.

Disse kriteriene ble ikke lagt til grunn ved forsøkene på en omorganisering i forrige landsmøteperiode, som bl.a. ville ført til fjerning av det regionale leddet i kriminalomsorgen. NFF opplevde mangelfull og kritikkverdig medvirkning fra direktorat og departement, men lyktes i få et stortingsflertall til å forhindre at forslagene kunne gjennomføres.

NFF er ikke avvisende til organisatoriske og strukturelle endringer hvis de fører til en bedre kriminalomsorg, og så lenge de er faglig begrunnet og ikke økonomisk drevet. Vi er åpne for endringer som medfører innsparing i deler av sektoren, hvis de ikke går ut over kvalitet og sikkerhet – og så lenge de brukes til å styrke driften i andre deler av etaten.

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) ble opprettet i 2013. NFF var en pådriver for å opprette et eget direktorat som skulle etablere et klarere skille mellom politisk og faglig styring.

Nærhetsprinsippet er et av de bærende retts- og likhetsprinsipper i norsk kriminalomsorg, og er særlig viktig for innsatte med barn, familie og annet nettverk. Dette prinsippet utfordres både av nedlegging av små enheter og av for få soningsplasser for kvinner. En desentralisert struktur er derfor også et rettighetsspørsmål.

NFF forventer at

- hovedstrukturen i kriminalomsorgen videreføres
- friomsorgen videreføres som selvstendige enheter i hele landet der hvor det er ønskelig
- KDI viser en større faglig synlighet og utviser klarere støtte til sine ansatte i kriminalomsorgen

12. Kriminalomsorgens infrastruktur

NFF er opptatt av at kriminalomsorgen har en funksjonell og framtidsrettet fysisk og digital infrastruktur. Dette er ikke tilfellet i dag, og det er nødvendig med en samlet vurdering av rådende situasjon, antatte behov og framtidige muligheter. Infrastrukturbehov må dertil ta utgangspunkt i en gjennomgang og oppdatering av norsk kriminalpolitikk.

BYGNINGSMASSE

NFF konstaterer at det i forrige landsmøteperiode ble åpnet nytt fengsel i Agder. Dette bedrer tilbudet i regionen, og gir kriminalomsorgen flere nye høysikkerhetsplasser. Vi minner om at dette til dels har gått på bekostning av flere verdifulle åpne soningsplasser. Forbundet er tydelig på at det er et faglig begrunnet behov for flere åpne anstalter.

Oppgradering av gammel bygningsmasse og bygging av nye anlegg er kostnadskrevenne. NFF etterlyser en oppdatert gjennomgang av bygningsmessig status og framtidige behov, forankret i et nytt kriminalpolitisk fundament. For å ivareta ulike faglige og formelle hensyn, herunder nærhetsprinsippet, bør det ses på hvordan framtidens anstalter bør designes.

NFF er tydelig på at den operative erfaringen i kriminalomsorgen, med realkompetansen fra førstelinja, finnes hos de ansatte – på alle nivåer, i alle deler av sektoren. I utforming av framtidens enheter må de ansatte og deres erfaringer, trekkes aktivt og konstruktivt inn. På samme måte må andre fagfolk fra andre relevante aktører tas inn i kreative prosesser.

Mangfoldet av enheter er viktig for å legge til rette for en individbasert, faglig tilpasset straffegjennomføring. Gode straffegjennomføringsarenaer i en desentralisert fengsels- og friomsorgsstruktur må være førende ved endring. NFF er, på faglig grunnlag, mot at mindre fengsler skal legges ned på grunn av størrelse.

Kvinner skal ha samme soningstilbud som menn.

TEKNOLOGI

Digitalisering i offentlig sektor er et politisk krav og en funksjonell nødvendighet. NFF ser behovet for og mulighetene ved digitalisering også i kriminalomsorgen. Vi legger til grunn at nye løsninger skal bidra til en mer sømløs, enklere og sikrere hverdag for ansatte. Vurderinger må inkludere hensyn til personvern, og ved kontroll av ansatte må medvirkning forutsettes.

Digitaliseringen må være et supplement til den menneskelige ressursen, og forbundet kan ikke være med på løsninger hvor ansatte erstattes av ulike digitale løsninger.

NFF ser verdien av digitale løsninger på administrativt nivå, men effekten forutsetter nødvendig opplæring av brukerne, i alle ledd. Digitale løsninger kan effektivisere noen oppgaver, men vil aldri kunne erstatte menneskelige relasjoner som er en grunnleggende forutsetning for rehabilitering av straffedømte.

NFF krever at

- bygningsmassen er tilpasset en funksjonell og framtidsrettet kriminalomsorg, og ivaretar hensynet til faglig innhold, sikkerhet og arbeidsmiljø
- friomsorgskontorene er hensiktsmessig utformet både med indre og ytre sikkerhetsstrategi for å kunne gjennomføre de ulike typer straffegjennomføring som drives i friomsorgen
- narkotikaprogram med domstolskontroll (ND) tilføres økte ressurser for å ivareta kravene domstolene setter til gjennomføringen
- det gjennomføres grundige evalueringer av oppgaver tilført friomsorgen de senere år, målt opp mot ressurstilgang, av driftsmidler, kapasitet og kompetanse
- de ansatte tas med på råd i videre digitalisering av etaten og deres arbeidsoppgaver, også for derved å dele sine erfaringer og bidra til en mer effektiv og sikrere innføring og bruk av nye teknologiske løsninger

B: NFF FOR MEDLEMMENE

Våre prioriteringer

[Målbilde]:

Forbundet 2026

Norsk Fengsels- og Friomsorgsforbund har styrket sin organisatoriske kraft og politiske gjennomslagskraft som faglig premissleverandør i det offentlige ordskiftet og forsvare av medlemmenes interesser og rettigheter. Forbundet har bidratt til økt anerkjennelse av kriminalomsorgens medarbeidere, og sørget for en forsterket verdsettelse av ansattes innsats. I dette arbeidet har forbundet fått solid støtte fra LO og LO Stat.

IV. ORGANISASJONEN

NFF organiserer ansatte i norsk kriminalomsorg. Forbundet er til for å ivareta medlemmenes interesser og forsvare deres rettigheter. Innsatsen er i avgjørende grad tuftet på en organisasjon med en sterk faglig og politisk posisjon og dyktige tillitsvalgte som påtar seg verv og bidrar til rekruttering av nye medlemmer.

NFF vil i programperioden prioritere arbeidet med å

- sikre et medarbeiderløft for kriminalomsorgens ansatte, med økt anerkjennelse og høyere verdsettelse av deres kompetanse, innsats og belastning
- gjennomgå hele forbundsstrukturen for å styrke NFF som organisasjon for alle ansatte i kriminalomsorgen, og forbundets posisjon i justissektoren og samfunnet
- styrke egen synlighet i sektoren og samfunnet, for å forsterke forbundets evne til å løfte fram og sikre gjennomslag i prioriterte kriminalpolitiske saker
- styrke medbestemmelsen på alle nivåer

13. Forbundet

NFF er kriminalomsorgens største og eldste forbund. Vedtektene fastslår at NFF er en partipolitisk uavhengig organisasjon tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge og LO Stat. Forbundets mål er å samle alle lønnstakere innen kriminalomsorgen i ett forbund, for derved i fellesskap å arbeide for best mulige faglige, sosiale og økonomiske vilkår.

TILLITSVALGTE

NFFs tillitsvalgte er forbundets viktigste ressurs. Rekruttering og skoling av nye tillitsvalgte er avgjørende for forbundets framtid. Gjennom tillitsvalgtarbeidet opparbeider den enkelte tillitsvalgte seg kompetanse og erfaring. Dette må likestilles med andre lederfunksjoner og gi karrieremuligheter i kriminalomsorgen.

POSISJON

NFF er avhengig av en sterk stilling både i kriminalomsorgen og offentligheten for å sikre gjennomslag for sine saker. Forbundet har gjennom mange års solid innsats opparbeidet en slik posisjon, og den må forvaltes og forsterkes. Til dette hører at man har en tydelig profil, med klare standpunkt, og at disse fremmes gjennom i alle relevante fora.

NFF skal

- styrke motivasjonen til og skoleringen av sine tillitsvalgte
- aktivt fremme sine synspunkter og standpunkt i offentligheten

14. Medlemmene

NFF er en demokratisk styrt medlemsorganisasjon. NFF er til for medlemmene, som legger premissene for forbundets arbeid gjennom landsmøtet, valgte organer og tillitsvalgte. Ivaretagelse av medlemmene som gruppe, og oppfølging av den enkelte ved behov, er hovedoppgaven. Forbundet skal gjøre seg tilliten fortjent gjennom handling.

REKRUTTERING

NFF får politisk gjennomslag ved å representere flertallet av de ansatte i kriminalomsorgen. Måltrettet rekruttering og systematisk ivaretagelse av medlemmenes interesser sikrer denne posisjonen og gjennomslagskraften. Alle organisasjonsledd skal mobilisere for verving, og lokale tillitsvalgte skal ta imot og ta seg særlig av nye medlemmer.

NFF UNG

NFF har medlemmer i alle deler av kriminalomsorgen, og over hele landet. Forbundet har etablert et eget utvalg for å ivareta yngre medlemmers interesse: NFF ung. Det er en ressurs for forbundet sentralt, regionalt og lokalt, og en strategisk verdi for rekruttering av yngre ansatte i sektoren. NFF ung representerer forbundet i LOs ungdomsutvalg.

NFF skal

- kontinuerlig drive måltrettet kommunikasjon og verving for ytterligere å styrke laget, lokalt, regionalt og sentralt
- arbeide for alle medlemmer i hele kriminalomsorgen, og særlig sikre rekruttering og oppfølging av de unge

V. FAGLIGPOLITIKKEN

NFF er en markant fagligpolitisk aktør i norsk kriminalomsorg. Forbundet er en forsvarer av medlemmenes rettigheter og en medspiller i samfunnets utvikling av kvalitet i denne del av strafferettspleien. Kvalitet henger tett sammen med ressurser til sektoren, inklusive ansattes kompetanseutvikling og arbeidsforhold, og ikke minst sikkerheten på arbeidsplassen.

NFF vil i programperioden prioritere arbeidet med å

- bedre ansattes lønnsvilkår innenfor en enhetlig lønnsutvikling, med en kompensasjon som speiler det krevende samfunnsoppdraget og bidrar til rekruttering av kvalifiserte ansatte
- ivareta de ansattes interesser ved eventuelle nedlegginger og omorganiseringer, og sikre en ansvarlig bemanning med riktig kompetanse, og med fast tilsetting på heltid som hovedregel
- sikre planmessig kompetanseutvikling i hele kriminalomsorgen, løfte formalkompetansen og samtidig sikre en tydelig verdsetting av realkompetanse
- få på plass en trygg yrkesskadeforsikring for alle ansatte i kriminalomsorgen. Denne må også dekke skader under øvelser og trening som ansatte er pålagt å gjennomføre i arbeidstiden.

15. Anerkjennelse

NFF er en forkjemper for kriminalomsorgens ansatte, deres faglige anerkjennelse og mulighetene for kontinuerlig kompetanseutvikling. Bredere anerkjennelse av faget og kompetansen er også en forutsetning for å øke forståelsen for at kriminalomsorgen som samfunnsaktør må styrkes.

KOMPETANSE

God utdanning, støttet av forskning og fagutvikling, er nødvendig for at kriminalomsorgens tiltak skal holde høy kvalitet og tilfredsstillende standard. Kriminalomsorgen må være en lærende og utviklingsorientert organisasjon med et mål om livslang læring. Med et ivaretagende og inkluderende personalperspektiv setter NFF *kompetanse* i fokus. En systematisk etter- og videreutdanning vil sikre at hele kriminalomsorgen og dens ansatte vil holde et høyt faglig nivå. Derved vil de ansatte også kvalifisere seg for flere stillinger, noe som er både i kriminalomsorgens, de ansattes og samfunnets interesse.

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS) må være den foretrukne samarbeidspartner for opplæring og kursing av ansatte.

NFF går inn for at KRUS skal bli en fullverdig høgskole med utdanning på masternivå, og styrket forskningskapasitet. Samtidig må den verdifulle, erfaringsbaserte realkompetansen til ansatte uten høgskoleutdanning utnyttes, og de samlede menneskelige ressursene i sektoren videreutvikles. Her inngår ikke minst et anseelsesløft for fengselsbetjentene. Det må være et mål at alle som ønsker enkeltfag på KRUS får tilbud om det»

PERSONALPOLITIKK

NFF understreker at de ansatte er og blir kriminalomsorgens viktigste ressurs. Etatens HR-strategi må være førende for hvordan ansatte skal ivaretas, med personalplaner og personalplanlegging må gis høy prioritet. Kriminalomsorgen må sette seg mål for hva som skal kjennetegne personalsammensetning, kompetanse og rekruttering i et langsiktig perspektiv. Ledere og tillitsvalgte har et felles ansvar for at personalbehandlingen er i tråd med lover og avtaleverk.

Ved nedlegging eller omorganisering av enheter må hensynet til de ansatte ha høyeste prioritet i planlegging og gjennomføring. I forbindelse med nybygging og utvidelser i eksisterende anlegg må HMS-kravene ivaretas og et godt fysisk arbeidsmiljø vektlegges.

Det er behov for nye og alternative måter å tilrettelegge turnus på, som tar utgangspunkt i ansattes behov og nyere forskning. Turnus bør innrettes slik at arbeidstakere ikke utsettes for fysiske og psykiske belastninger. Ved planlegging og utforming av turnus skal det legges vekt på å forebygge uhelse, samtidig som det tilstrebes en ordning som tar hensyn til arbeidsmiljø og fritid, og som fremmer trivsel. Tillitsvalgte og verneombud skal så tidlig som mulig involveres i utarbeidelse av turnuser.

Seniorer er en viktig personalressurs i kriminalomsorgen. Det må legges vekt på en målrettet seniorpolitikk, med tiltak som tar hensyn til disse arbeidstakerne. Tiltakene må utarbeides i samarbeid med den enkelte arbeidstaker, slik at flere kan stå i arbeid til pensjonsalder.

LEDELSE

NFF forutsetter at kriminalomsorgen aktivt arbeider for å rekruttere og utvikle ledere med størst mulig relevant kompetanse i alle ledd. Det tilstrebes at det i større grad enn til nå rekrutteres ledere innen egen etat, for derved å sikre tilgang på personell med kunnskap om og erfaring fra samfunnssektoren og fagområdet.

KULTUR

God ledelse og en sunn kultur er viktige bestanddeler i et godt arbeidsmiljø, hvor ledere og ansatte trives og hvor det er mulig å arbeide med faglig og personlig utvikling.

De seneste år har det vært stor usikkerhet om framtiden for fengsels- og friomsorgslederne i kriminalomsorgen. Helt siden 2014 har de levd under trussel om å bli omorganisert. Det oppleves ikke som at det er et miljø for konstruktive diskusjoner om kriminalomsorgens veivalg. Derimot dras ledere inn i utallige endringsprosesser, mens det som er utfordringen – gjennomføre oppdraget på en best mulig måte til beste for ansatte, innsatte og samfunnet – ikke oppleves å bli tatt tak i.

NFF krever at

- heltid skal være hovedregelen, og at ansatte i kriminalomsorgen ansettes fast der det er et konstant behov og ledige stillinger
- arbeidsgiver må kartlegge ansattes formelle og reelle kompetanse
- alle ansatte som arbeider med domfelte og innsatte skal gis faglig og metodisk veiledning i arbeidstiden
- verksbetjentutdanningen må videreutvikles også med tanke på KRUS som høgskole
- det må tilføres økte ressurser til programvirksomhet og kontaktbetjentarbeid
- tillegg som gis i forhold til arbeid med enkelte innsattegrupper må gis alle ansatte som jobber med denne gruppen. Både i verksdrift og på avdeling
- ansatte ikke utsettes for unødig overvåking og kontroll som følge av innføring av ny teknologi, og at personvern og integritet ivaretas
- alle nyutdannede fengselsbetjenter skal tilbys fast arbeid etter gjennomført pliktår
- alle ansatte må ha en stillingsbeskrivelse
- arbeidet med en fullverdig bemanningsanalyse, som bør resultere i en bemanningsnorm, gjennomføres og presenteres
- alle ledige stillinger og vikariater lyses ut, og vakter dekkes opp
- det gjennomføres ROS-analyse når bemanningsplaner endres, og disse må ligge som en forutsetning i alt arbeid i kriminalomsorgen

16. Verdsettelse

NFF er til for å ivareta medlemmenes interesser og forsvare deres faglige, sosiale og økonomiske rettigheter. Dette skjer best gjennom en sterk organisasjon med tung tariffaglig kompetanse sentralt, regionalt og lokalt. NFF forhandler på vegne av medlemmene med tyngde i hele kriminalomsorgen, og med sterk faglig og politisk støtte fra LO og LO Stat.

TARIFF

NFF mener det bør være én sentral hovedtariffavtale i Staten. For en mest mulig rettferdig lønnsutvikling, og for likelønn i Staten, bør en størst mulig del av lønnsmidlene fordeles sentralt. I de sentrale lønnsforhandlingene må alle elementene brukes, som generelle tillegg, sentrale justeringer og lokale lønnsforhandlinger. Lønssystemet i staten ble endret etter hovedtariffoppgjøret i 2022 og det er innført ansiennitetsstiger. Lønssystemet er ikke testet ut og det kan oppstå utilsiktede skjevheter. Det er heller ikke gitt at det er tilstrekkelig med kun to ansiennitetsstiger.

PENSJON

Pensjonsrettighetene og framforhandlede pensjonsordninger skal opprettholdes og forbedres med utgangspunkt i dagens ordning og nivå. Her er NFFs medlemskap i LO Stat en vesentlig faktor.

SÆRALDERSGRENSER

Særaldersgrenser for det operative personellet er innført på bakgrunn av de særskilte belastningene ansatte har i møte med de innsatte, og pålagt turnusarbeid. Regjeringen Solberg fjernet i 2021 plikten til å fratre ved oppnådd pensjonsalder. Regjeringen Støre har tatt inn i Hurdalsplattformen at dette skal reverseres.

Det ble i 2022 inngått en prosessavtale mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter. Formålet med avtalen er å sikre nødvendig framdrift i arbeidet med å oppfylle avtalen av 3. mars 2018 angående særaldersgrenser.

OMSORGSFAGLIG ARBEID

For å lykkes med samfunnsoppdraget kreves det en helhetlig tankegang omkring metodene som brukes og soningens innhold. Arbeidet med dette bør starte på KRUS og implementeres i anstaltene og friomsorgskontorene. NFF ser med bekymring på at det faglige arbeidet er redusert de senere år. Denne utviklingen må snus, med en ny satsing på innhold, for å kunne nå kriminalomsorgens mål og kriminalpolitikkenes formål.

NFF er bekymret for konsekvensene av mindre tilstedeværelse og kontakt med de innsatte. Strukturert miljøarbeid er en god arbeidsform, men betinger tilstedeværelse. Kontaktbetjentordningen er en bærebjelke i målrettet og strukturert rehabiliteringsarbeid, og trenger en styrking og revitalisering.

Friomsorgen arbeider målrettet med de ulike straffegjennomføringene utenfor anstalt. Samfunnsstraff er også en svært godt egnet soningsform for mange domfelte. For å lykkes med tilbakeføringsarbeidet er det bl.a. avgjørende at det er nok oppdragsgivere.

Påtalemyndighetene og domstolene må bli bedre til å vurdere samfunnsstraff som et alternativ til EK og ubetinget fengselsstraff. Forbundet er positiv til EK, men advarer mot å gjøre ordningen til en soningsmaskin kun med fokus på gjennomføring av straff. En utvidelse av EK uten tilstrekkelig styrking av bemanningen vil redusere kvaliteten på innholdet i straffegjennomføringen.

Ungdomsstraff ble etablert som en straffereaksjon i 2014, og lagt under konfliktrådene. NFF mente at ungdomsstraffen burde vært lagt under friomsorgen, da denne har utstrakt kunnskap og kompetanse innen straffegjennomføring. I praksis er mye av gjennomføringen blitt lagt til friomsorgen. Dette er tidkrevende oppgaver som ikke reflekteres i økte driftsrammer, og som ytterligere svekker førstelinjas forutsetninger for å løse oppdrag. Forbundet er fortsatt av den oppfatning at ungdomsstraffen burde vært overført til friomsorgen.

En god tilbakeføring av innsatte/domfelte krever en velfungerende, samarbeidende kriminalomsorg, i tillegg til et godt samarbeid med øvrige forvaltningspartnere. En sømløs kriminalomsorg fordrer et etatssystem som forenkler arbeidsprosessene mellom fengsler og friomsorgen. NFF ser på erfaringssamlinger mellom fengsel og friomsorg som viktig for å oppnå en best mulig tilbakeføring. Arbeidsdriften er svært sentral i det faglige arbeidet, og må involveres i det daglige arbeidet med de innsatte. Vedtatt arbeidsdriftsstrategi er et godt grunnlag, men forutsetter oppfølging med ressurser.

Alle verksbetjenter bør få samme tilbud som fengselsapirantene får i emnet tilbakeføring og miljøarbeid. (KRUS2300), for derved bedre å utnytte den betydelige tiden de tilbringer sammen med de innsatte – med de muligheter det gir for å bli kjent og utvikle tillitsfulle

relasjoner. Denne arenaen for påvirkning blir i dag ikke optimalt utnyttet. Dertil burde verksbetjentene ha kjennskap til veiledningsteknikker, og dypere forståelse for rusproblematikk.

Strategien for straffegjennomføring for kvinner i varetekt og under soning er et godt grunnlag for at kvinner skal få likeverdige soningsforhold som menn. Det må være et grunnleggende prinsipp at kvinner skal ha samme tilbud under soning som menn, og at nærhetsprinsippet skal ivaretas.

NFF krever at

- medlemmenes kjøpekraft skal forbedres
- relevant kompetanseheving skal gi ekstra lønn
- grunnlønnen for de som driver straffegjennomføring må samsvare med pålagt oppdrag.
- kompensasjon for ubekvem arbeidstid økes
- lønnspolitikken skal inneholde en god seniorpolitikk
- arbeidsdriftsstrategien følges opp med økonomiske ressurser og kompetanse
- ingen fengsler eller friomsorgskontorer legges ned før et nytt alternativ er etablert
- flere soningsplasser etableres ut fra forventet behov
- det skal være egne fengsler for kvinner, og flere soningsplasser, flere steder i landet

17. Arbeidsforhold

NFF er opptatt av å sikre ansatte gode og trygge arbeidsforhold. Ansatte skal vernes mot vold- og trusler mot seg selv og sin familie. Statistikkene viser at mange utsettes for vold- og trusler. For å sikre et trygt og godt arbeidsmiljø må arbeidsgiver gjøre de nødvendige undersøkelser for å kunne forebygge alvorlige og uønskede hendelser.

Forbundet ser det som høyst nødvendig å kartlegge ansattes arbeidssituasjon for å kunne komme med konkrete tiltak for å forbedre situasjonen.

ARBEIDSMILJØ

NFF krever prioritert innsats for et forsvarlig, trygt og utviklende arbeidsmiljø. Arbeidsgiver har et særlig ansvar for å legge forholdene til rette for dette. Når budsjettene kuttes, innsatte blir mer krevende og bemanningen minskes, øker forekomsten av vold og trusselhendelser. Dette bidrar til et dårligere soningsmiljø for de domfelte og et utrygt arbeidsmiljø for de ansatte.

NFF understreker nødvendigheten av å være bevisst på at økningen i alternative soningsformer utenfor murene påvirker sammensetningen av innsatte i anstaltene. Dette medfører mer krevende innsatte, som krever mer ressurser for å kunne håndteres.

Bedriftshelsetjenesten skal være en sentral medspiller i utvikling av det gode arbeidsmiljøet. Det er viktig å legge til rette for variert arbeid når hovedarbeidet foregår stillesittende.

SIKKERHET

NFF ser med stor bekymring på de seneste års sterke økning av volds- og trusselepisoder overfor ansatte i kriminalomsorgen. Økningen må tas på det største alvor av ledelsen i kriminalomsorgen og den politiske ledelsen i departementet.

NFF anser det som sannsynlig at det er en sammenheng mellom denne utviklingen, strammere ressursrammer og endret sammensetning av innsatte i de ulike soningsformene. Mange innsatte sliter med rus og psykiske problemer, og mange blir kasteballer mellom kriminalomsorgen og helsevesenet.

NFF understreker hvor viktig det er med tilstrekkelige ressurser og rett kunnskap, slik at de domfelte/ innsatte som er psykisk syke blir kartlagt og overført til mer egnede soningsformer. NFF forutsetter at begge departementene (JD og HD) har et sammenfallende syn på og oppmerksomhet rundt dette.

NFF vil fortsatt arbeide for å fremme en helhetlig sikkerhetstenkning. Forbundet vil rette oppmerksomheten mot statisk, dynamisk så vel som organisatorisk sikkerhet i norsk kriminalomsorg. Forbundet vil fortsatt argumentere for at sikkerheten avhenger av ressursrammer, både til fysisk sikring og med ansvarlig bemanning til forsvarlig kontaktbetjentarbeid, mulighet for god relasjonsbygging og programvirksomhet.

REKRUTTERING

Kriminalomsorgen står overfor en svært kritisk situasjon om det ikke iverksettes tiltak for å utdanne tilstrekkelig og beholde utdannede fengselsbetjenter. Det er bekymringsfullt at det er de relativt nyere utdannede fengselsbetjentene som slutter. Det foreligger ingen strategi fra arbeidsgiver for å rekruttere og beholde fengselsbetjenter, og det vil om få år være stor mangel på faglært arbeidskraft, med de alvorlige følger det får for kriminalomsorgen.

INFORMASJONSFLYT

NFF er av den oppfatning at informasjonsflyten mellom kriminalomsorgen og dens samarbeidspartnere må bedres for å kunne løse samfunnsoppdraget, avverge uønskede hendelser og bedre sikkerhetskulturen på de forskjellige enhetene.

NFF krever at

- arbeidsgiver legger til rette for helsefremmende tiltak i arbeidstiden
- alle ansatte skal ha medarbeidersamtaler
- varslingsplakaten følges og synliggjøres
- den dynamiske sikkerheten defineres som en del av innholdsarbeidet i soningen
- det skal være nulltoleranse for vold og trusler mot ansatte i kriminalomsorgen
- kriminalomsorgen må ha sikkerhetssystemer, perimetersikring og utstyr som er i samsvar med den teknologiske utviklingen tilgjengelig på alle enheter.
- det må etableres egne avdelinger for innsatte som utgjør en spesiell risiko for seg selv, andre innsatte og ansatte
- ingen ansatte i kriminalomsorgen skal jobbe alene med domfelte/innsatte
- et nytt etatssystem må ivareta hensynet til personvern, sikkerhet og brukervennlighet.
- IKT-systemene i sektoren må være oppdaterte på gjeldende lover og regelverk.
- alle ansatte i kriminalomsorgen må få nødvendig opplæring og oppfølging for å kunne bruke respektive IKT-verktøy effektivt og målrettet i det daglige arbeidet, og opplæring legges inn som en obligatorisk del av grunnutdanning og videreutdanning ved KRUS.
- det igangsettes forskning for å få mer kunnskap om ansattes arbeidssituasjon
- bruk av konsulenter?

18. Medbestemmelse

NFF står hardt på prinsippet om medbestemmelse i arbeidslivet, slik det også er fastsatt i lov- og avtaleverk. Hovedavtalen og kriminalomsorgens tilpasningsavtale står sentralt for NFFs virksomhet på alle nivåer. Hovedavtalens bestemmelser om samarbeid skal følges opp av partene sentralt, regionalt og lokalt. NFF vil ikke akseptere at Hovedavtalens bestemmelser blir svekket, og vil følge opp alle brudd på Hovedavtalen.

Forbundet kan ikke akseptere at det igangsettes prosesser uten at tillitsvalgte er informert eller involvert.

NFF krever at

- arbeidsgiver følger hovedavtalens bokstav og intensjon, og at medbestemmelse gjøres gjeldende
- arbeidsgiver ved omorganisering og omstilling legger opp til prosesser som er i henhold til lov og avtaleverk.

19. Tillitsreformen

De seneste år har vi sett mange eksempler på endringer i arbeidslivet gjort uten forankring blant ansatte og deres organisasjoner. Etter NFFs syn har dette styrt norsk kriminalomsorg vekk fra «straff som virker» og mot økonomisk drevet «effektiv straffegjennomføring».

Eksempler på dette er nedlegging av plasser på lavere sikkerhet, flate prosentvise budsjettkutt (ABE) som har ført til at vakante vakter ikke fylles og førstelinja svekkes, og oppretting av såkalte «sømløspiloter» og forsøkt påtvunget endring i etatsstrukturen.

Tillitsreformen i kriminalomsorgen må ta høyde for å styrke ytre etat med regionene. Det vil i praksis bety oppgaveforflytting fra sentralt til regionalt/lokalt nivå – nærmest den utøvende tjenesten. Forbundet mener det bør foretas en helhetlig gjennomgang av kriminalomsorgen inkl. direktoratet. Tillitsreformen må da være en viktig dimensjon, og legge til rette for å styrke partsamarbeidet.

Gjennom tillitsvalgte og forbund bør førstelinja og regionene i større grad også kunne påvirke innretningen av tildelinger over statsbudsjettet. Tillitsreformen, sammen med en økonomisk opptrappingsplan, vil gi bedre tid til oppbygging av økt fagkompetanse, og framfor alt: tid til å bruke den i praksis, for å løse samfunnsoppdraget.

NFF krever at

- tillitsreformen i kriminalomsorgen bidrar til å styrke ytre etat med regionene
- fellestjeneste legges til regionene
- meningsløs målstyring som stjeler tid fra ansattes arbeid med domfelte fjernes
- partsamarbeidet styrkes
- tillitsvalgte og deres forbund trekkes inn i startfasen når store oppgaver skal løses, og at løsningene i større grad bygges på og med tillit til de som står i det utøvende arbeidet